

תורה אור • פרשת מקץ • מאמר 10

ביאור על הני"ל

ביאור על האמור: "רני ושמחי בת ציון"

השירה היא עלייתה הכמהה של הנשמה מתוך הריחוק, והשמחה היא אורו של ה' הנמשך באמצעות התורה והמצוות: למלאכים יש שירה בלבד, לנשמות יש את שתיהן, ולעתיד לבוא יהיו השירה והשמחה במלכות, "בת ציון", כאחת, מכוח המשכה מעצמותו של ה' ממש.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/10](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/10)

הנקודה

השירה היא עלייתה הכמהה של הנשמה מתוך הריחוק, והשמחה היא אורו של ה' הנמשך באמצעות התורה והמצוות: למלאכים יש שירה בלבד, לנשמות יש את שתיהן, ולעתיד לבוא יהיו השירה והשמחה במלכות, "בת ציון", כאחת, מכוח המשכה מעצמותו של ה' ממש.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר מבאר את קריאתו של זכריה: "רני ושמחי בת ציון". "רני" היא הכמיהה הלוהטת של האהבה הנולדת מן הריחוק, גבורות דאימא [כוחות הגבורה של אימא]; "שמחי" היא החסדים הגלויים של אימא, המשכת אורו של ה'. למלאכים יש שירה בלבד: כמו איש חצר המדבר על המלך רק לאחר שיצא מנוכחותו, הם משבחים את ה' מבחוץ, בלי שמציאותם שלהם מתבטלת. מקורם במלכות, שירידתה לעולמות התחתונים היא הכמיהה שב"רננא ברמשא". הנשמות כוללות את כל המדרגות, ולכן יש בהן גם שמחה, והן ממשיכות אור שלמעלה מחכמה באמצעות התורה והמצוות. עליה מלמטה מגיעה רק עד מלכות, ואילו המשכה מלמעלה מביאה את עצמותו של ה' ממש. מלכות במקומה באצילות היא "ציון", חותם הכולל את כל האורות, הדרגה של קיום המצווה בפועל; כשהיא יורדת, ובייחוד בגלות, היא "בת ציון". הנביא מבטיח שבעתיד יהיו לה שירה ושמחה יחד, כשה' שוכן בתוכה ודיבורו יוצא מפיו של אדם, כפי שיצא מפיו של משה. נר חנוכה, שמדליקים בחוץ ברשות הרבים, כבר ממשיך אור זה מלמעלה עד למקום הנמוך ביותר.

מבנה

1	הפסוק ומונחיו	2-11
	ציון היא יסוד המלכות; "רני" היא הכמיהה כלפי מעלה של גבורות דאימא, ו"שמחי" הם החסדים הגלויים של אימא; למלאכים יש שירה בלבד, והיא לעולם אינה מבטלת את מציאות הכלי שלהם.	
2	שירת המלאכים	5-31
	כמו איש חצר המדבר על המלך רק לאחר שיצא מלפניו, המלאכים שרים על גדולת ה' מבחוץ; אהבתם נולדת מן הריחוק, שכן הם משיגים את ה' רק כפי שהוא מתלבש במלכות.	
3	שירה בלילה ושמחת הנשמות	61
	מלכות בעולמות התחתונים שרה את כמיהת הלילה, והמלאכים שותפים רק לשירה זו; הנשמות, הכוללות את כל המדרגות, ממשיכות גם את אורו של ה' למטה באמצעות התורה והמצוות, והמשכה מלמעלה מגיעה למדרגה גבוהה לאין ערוך מכל עלייה.	
4	ציון ובת ציון	8-71
	מלכות באצילות היא ציון, החותם הכולל את כל האורות, דרגת המעשה בפועל של המצווה; כשהיא יורדת לעולמות התחתונים ולגלות, היא בת ציון.	
5	גלות, בית המקדש והבטחת הנביא	91
	בזמן שבית המקדש היה קיים, הקרבנות פעלו את הבירור; הנביא מבטיח שירה ושמחה יחד, משום שה' יכול להמשיך אור גם בלי אתערותא דלתתא, אף שכיום המשכה זו מגיעה רק לחיצוניות.	

לעתיד לבוא ה' ישכון בתוכנו ויתגלה כדיבור, כפי שהשכינה דיברה מגרונה של משה וכפי שיהודי אומר את דברי ה' בקריאת שמע; הדבר נובע מעצמותו של ה' ממש ומתגלה באמצעות משיח.

מכיוון שהעליון עצמו מכונן את ציון, גם ה"בת" המקבלת תהיה בעלת שירה ושמחה כאחת; נר חנוכה, שמדליקים בחוץ, ממשיך אור מלמעלה גם עד למקום הנמוך ביותר.

שירה (רנה) רנה

עלייתה הכמהה של אהבה הנולדת מן הריחוק, גבורות דאימא; היא מרוממת את המשורר מעצמו לעבר ה', אך עלייה מלמטה מגיעה רק עד מלכות.

שמחה שמחה

חסדים דאימא: המשכת אורו של ה' מלמעלה למטה באמצעות התורה והמצוות, השייכת לנשמות ולא למלאכים.

ציון וכת ציון / בת ציון

מלכות במקומה באצילות, המקבלת את כל האורות וחתומה בהם, היא "ציון"; מלכות היורדת לעולמות התחתונים, ובייחוד בגלות, היא "בת ציון".

שירה בערב רננא ברמשא

שירת מלכות, מידת הלילה, כשהיא רחוקה ממקורה וכמהה לעלות; זו גם שירת המלאכים, שכן מקורם במלכות.

התעוררות מלמעלה (אתעוררתא דלעילא) אתעוררתא דלעילא

המשכה שה' יוזם בלי התעוררות קודמת מלמטה; לעתיד לבוא היא תבוא מעצמותו ממש ותחבר את השירה והשמחה, כפי שנה חנוכה ממשיך אור אפילו לרשות הרבים.

קטע 1 • 11-2

הפסוק ומונחיו

1 ביאור על הנ"ל

הסבר על האמור לעיל.

כותרת זו מציגה הסבר נוסף למאמר הקודם, שביאר את הפסוק "רני ושמחי בת ציון". הדברים שלהלן חוזרים לעסוק בפסוק הזה, מילה במילה ובעומק רב יותר.

2 ביאור ענין רני ושמחי^{1,2} בת ציון. הנה ציון לשון זכר ולי³ [ולשון] נקבה³ שהוא בחינת דכר ונוקבא

ביאור העניין של "רני ושמחי בת ציון". הנה, "ציון" היא מונח המשמש הן בלשון זכר והן בלשון נקבה, והיא בחינת זכר ונקבה, כלומר דכר ונוקבא,

הפסוק הוא קריאתו של זכריה: "רני ושמחי בת ציון", ובהמשך נאמר שה' בא ושוכן בתוך ציון. אדמו"ר הזקן מציין תחילה שהמילה "ציון" נושאת משמעות של זכר ושל נקבה, ולכן היא מייצגת בחינה שבה הזכר והנקבה מתחברים.

דהיינו יסוד דנוק' [דנוקבא]⁴ (וירושלים הוא מלי שבמלי היא בחי' חותם כו' ובת ציון היינו כשירדת לבייע לברר כו'. ורני היינו שימושך בחי' גבורות דאימא שהן בחינת רשפי אש⁵ והסתלקות מחמת התבוננו' [התבוננות] בא"ס כו'.

כלומר יסוד של נוקבא (הבחינה הנשית / מלכות). (וירושלים היא מלכות שבמלכות, והיא בחינת חותם וכו'. ו"בת ציון" היא כאשר [מלכות] יורדת לעולמות בריאה, יצירה ועשיה כדי לברר כו'. ו"רני" פירושו שתימשך בחינת הגבורות של אימא (בינה), שהן בחינת "רשפי אש" והסתלקות, מתוך התבוננות באין סוף וכו'.

בקבלה, יסוד הוא ערוץ הנתינה ה"זכרי", ונוקבא (מלכות) היא המקבלת ה"נקבית"; ציון היא היסוד שבתוך מלכות, ולכן יש בה את שתי הבחינות. הסוגריים מגדירים את מילות הפסוק: ירושלים היא מלכות שבמלכות, והיא נמשלה לחותם; "בת ציון" היא מלכות כשהיא יורדת לעולמות התחתונים כדי לברר אותם; ו"רני" היא כמיהה לזהות הנובעת מבינה ("גבורות דאימא"), ומעלה את הנשמה אל מעבר לעצמה מתוך התבוננות באין סוף.

ושמחי חסדים דאימא שהיא בחי' שמחה וגילוי אם הבנים שמחה⁶ כו'. וביאור ענין זה יובן בהקדים לבאר ההפרש שבין מלאכים לנשמות.

ו"שמחי" הם חסדים של אימא, שהיא בחינת שמחה וגילוי: "אם הבנים שמחה" וכו'. כדי להבין את העניין, יש להקדים ולבאר את ההבדל בין מלאכים לנשמות.

"שמחי" מבטא תנועה הפוכה: חסדים של אימא (בינה; אימא פירושה אם), חסד המביא שמחה וגילוי גלוי, ככתוב "אם הבנים שמחה". כדי להסביר מדוע נחוצות הן רינה והן שמחה, אדמו"ר הזקן מקדים ומבחין בין מלאכים לנשמות.

הנה המלאכים אין להם רק בחי' רינה ולא שמחה שהרי אין להם עבודת ההמשכה מלמעלה למטה ע"י תומ"צ [תורה ומצות] כו' הוא בחי' גבורות והסתלקות כל בעלי השיר יוצאין בשיר^{7,8} כו' יוצאין מן הכלי.⁹

הנה, למלאכים יש רק בחינת רינה ולא שמחה, שכן אין להם עבודת המשכה מלמעלה למטה באמצעות תורה ומצות וכו'. [הרינה] היא בחינת גבורות והסתלקות: "כל בעלי השיר יוצאין בשיר" וכו'; הם יוצאים מן הכלי.

למלאכים יש רק "רינה", כמיהה כלפי מעלה, ולא "שמחה", משום שאין בכוחם להמשיך את אור ה' למטה אל העולם באמצעות תורה ומצות; זו עבודתן של נשמות בגופים. רינה שייכת לגבורה ולהסתלקות: המשנה פוסקת שבעלי חיים "כל בעלי השיר יוצאין בשיר" (כלומר, בעלי שרשרת לצוואר) רשאים לצאת עמה בשבת, ואדמו"ר חזקן דורש את המילה "שיר" במשמעות של שירה: השירה מוציאה את האדם או הדבר מן הכלי שלו, אל מעבר לגבולותיו. ב-תורה אור (תורה אור), בראשית (7c), הוא מסביר את אותו מאמר: כל עלייה ממדרגה למדרגה באה באמצעות שירה, שהיא הנחת העצמי הקיים בצד, כשם שגרעין צריך להתפרק לפני שהוא נובט.

אך המלאכים אין להם בטול כלי שהגוף על עמדו עומד אלא שמתפעל כו'. וזו היא בחי' רנה שהיא בחי' חיצונית שהרנה הוא ספור שבחו של מקום.

אבל למלאכים אין ביטול של הכלי, שכן הגוף נשאר עומד במקומו, ורק מתפעל וכו'. וזוהי בחינת רינה, שהיא בחינת חיצונית, שכן רינה היא סיפור שבחו של מקום.

אולם ה"יציאה" של מלאך אינה שלמה: ה"גוף" שלו, כלומר מציאותו המוגדרת, נשאר במקומו, ורק מתעורר בו רגש. לכן הרינה היא בחינת חיצונית: ברינה מספרים את שבחו של ה', והמשבח נשאר בעצמו.

קטע 2 • 31-5

שירת המלאכים

3 ועד"מ מי שעומד לפני המלך מה לו להגיד ולספר רק כשיצא לחוץ ידבר¹⁰ כדי להלהיב ולהלהיט כו' למשל, אדם העומד לפני המלך — מה יש לו לומר ולספר? רק כשיצא החוצה ידבר, כדי לעורר התלהבות ולהלהיט וכו'.

המשל הוא על אדם העומד לפני המלך: הוא שותק מתוך יראה ואין לו מה לומר; רק לאחר שהוא יוצא מנוכחות המלך הוא מדבר על גדולתו, כדי לעורר התלהבות. כך גם שבחם של המלאכים הוא דיבורם של מי שעומדים "בחוץ".

ויציאתם בשיר ותענוג שמתענגין במה שמרכיבין לספר בגדולת א"ס ב"ה ויוצאים ממקומם מעולם לעולם ומהיכל להיכל ומתכלילין בהיכלות כו' ומרנני [ומרננים / ומרננין] בניגונים

ויציאתם היא בשירה ובענוג, שכן הם מתענגים כשהם מאריכים לספר בגדולתו של אין סוף, ברוך הוא; הם יוצאים ממקומם, מעולם לעולם ומהיכל להיכל, ונכללים בהיכלות וכו', ושרים בניגונים.

"יציאת" המלאכים מתבטאת בשירה: הם מתענגים על סיפור גדולתו האינסופית של ה', ומתוך הענוג הזה עולים מעולם לעולם ומהיכל להיכל, ומתמזגים ב"היכלות" השמימיים. שבחם מושר בניגונים.

כי הניגון הוא ענין התפעלות הלב שהוא רק המשכת קול בלא דבור שהקול הוא שיוצא מן הלב בלבד קודם שמתחלק בדבור הפה

כי הניגון הוא ביטוי להתעוררות הלב: הוא רק המשכה של קול, בלא דיבור, שכן הקול יוצא מן הלב לבדו, לפני שהוא מתחלק לדיבור הפה.

ניגון הוא רגש הלב המתבטא בצליל בלבד, לפני שהוא מתעצב למילים: הקול יוצא היישר מן הלב, ואילו הדיבור מחלק אותו למילים מובחנות. לכן המלאכים, ששירתם היא התפרצות של רגש, שרים בניגונים.

ויש כמה מיני נגון הכל לפי האהבה יש אהבה בתענוגים¹¹ ויש אהבה במרירות (שמתמרמר על ריחוקו מחמת האהבה הגדולה) ויש אשר נגעה עד הנפש כו' וכיוצא בזה.

ויש כמה סוגי נגון, לפי סוג האהבה: יש "אהבה בתענוגים", ויש "אהבה במרירות" — כשהאדם מתמרמר על ריחוקו מחמת האהבה הגדולה; ויש [אהבה] שנגעה עד הנפש וכו', וכיוצא בזה.

הניגונים שונים זה מזה מפני שהאהבות שונות: יש אהבה שיש בה עונג, "אהבה בתענוגים"; יש אהבה מרירה, שבה האדם כואב את ריחוקו מה' דווקא משום שהוא אוהב כל כך; ויש אהבה שמגיעה עד עצם הנפש.

ודרך כלל היא בחי' אהבה שהאהב' [שהאהבה] כוללת כל הבחי' יומם דאזיל עם כולהו יומין^{12, 13, 14, 15, 16, 17} עננא דאהרן^{18, 19} כו'.

ובכללות, זו בחינת האהבה, שכן האהבה כוללת את כל הבחינות: "יומם דאזיל עם כולהו יומין" — "ביום", ההולך עם כל הימים; "עננא דאהרן" וכו'.

בכללות, כל הניגונים האלה הם ביטוי לאהבה, מפני שהאהבה כוללת בתוכה את שאר המידות. הקבלה מכנה את חסד (אהבה ונתינה) "יומם" — "ביום", היום ההולך עם כל הימים — מפני שהוא נמשך אל כל המידות שאחריו; הזהר מכנה את אותה מידה "עננא דאהרן".

וכמו שלא היה רק ענן א' בזכות אהרן²⁰ ואעפ"כ [ואף על פי כן] הם ז' ימי סכות ז' מקיפים שמתחלקים חסד שבחסד גבורה שבחסד כו'.

כשם שהיה רק ענן אחד בזכות אהרן, ואף על פי כן הם שבעת ימי סוכות, שבעה מקיפים [אורות מקיפים], המתחלקים לחסד שבחסד, גבורה (ריסון) שבחסד וכו'.

חז"ל מלמדים שענן הכבוד בא בזכות אהרן; אף שהיה זה ענן אחד, הוא כלל שבעה, כנגד שבעת ימי סוכות ושבעה אורות מקיפים (מקיפים). כך גם מידת האהבה האחת מתחלקת לשבע: חסד שבחסד, גבורה שבחסד וכן הלאה.

4 והנה רנה זו היא בחיי גבורות דאימא שהיא האהבה מחמת ריחוק כי לפי הריחוק כך תגדל האהבה וההמשכה ממטה למעלה ביתר שאת להיות נכספה וגם כלתה נפשי²¹ לחצרות כו'. ונפשי אויתיך בלילה.²²

כעת, שירה זו היא בחינת הגבורות (כוחות ריסון) של אימא (בינה), כלומר אהבה הנובעת מן הריחוק: ככל שהריחוק גדול יותר, כך האהבה וההמשכה מלמטה למעלה מתעצמות, בעוצמה רבה יותר, עד ש"נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות כו'", וכן "ונפשי אויתיך בלילה".

שירת הפסוק היא הגבורות של אימא: אהבה שנולדת מן הריחוק ומתחזקת ככל שהאדם חש שהוא רחוק יותר מה', ועולה למעלה בעוצמה רבה יותר. דברי בעל המזמור "נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות כו'" ודברי ישעיהו "ונפשי אויתיך בלילה" מבטאים את הכמיהה הזאת.

בלילה דוקא שלא שייך להיות מתאוה אא"כ [אלא אם כן] חסר לנפשו הדבר ההוא שמתאוה אליו והשגת ריחוק זה הוא מ"ש וצדקתך ירננו²³ וזכר רב טובך יביעו. כי זכר והארה מרב טובך כו'.

"בלילה דוקא", שכן אי אפשר להתאוות אלא אם כן חסר לנפשו הדבר שהוא מתאוה אליו. והשגת הריחוק הזה היא מה שנאמר בפסוקים "וצדקתך ירננו" ו"זכר רב טובך יביעו", כי [זו] זכירה והארה מרוב טובך וכו'.

אפשר לכמוה רק לדבר שחסר לאדם, ולכן הכמיהה שייכת ל"בלילה" — זמן של העדר. המודעות לריחוק הזה מתבטאת בפסוקים "זכר רב טובך יביעו" ו"וצדקתך ירננו": יש להם רק "זכר", הארה קלושה, מטובו של ה', והחסר הזה הוא שמעורר אותם לשיר.

5 וכמה צמצומים עד שנמשך בבחי' צדק מלכותא קדישא. ואי לזאת נכספה וגם כלתה נפשם ובטלה לאו"א"ס [לאור אין סוף] השוכן ומתלבש בבחינת מלי כי אליו ולא למדותיו.

ו[יש] צמצומים רבים עד שהאור נמשך לבחינת צדק, המלכות הקדושה. לכן "נכספה וגם כלתה נפשם", ונפשם מתבטלת לאור אין סוף השוכן ומתלבש בבחינת מלכות; כי [הכיסופים הם] אליו ולא למדותיו.

אורו של ה' מגיע לצדק — שם נוסף למלכות — רק לאחר צמצומים רבים, ולכן מי שמקבלים אותו שם חשים עד כמה הם רחוקים ממקורו. נפשם משתוקקת אפוא ומתבטלת כלפי אור אין סוף החבוי במלכות; הם משתוקקים לה' עצמו, ולא למדותיו.

רק שאין השגתם באור א"ס אלא במה שנתלבש בבחי' מלי להיות מלך שמו נקי עליהם שזהו חיותם וקיומם כו'.

אלא שהשגתם באור אין סוף היא רק במה שמתלבש בבחינת מלכות: בכך שהוא מלך ושמו נקרא עליהם, שהרי זהו חיותם וקיומם וכו'.

עם זאת, השגתם באור אין סוף מוגבלת למה שמתלבש במלכות, כלומר למלכותו של ה', שהופכת אותו למלך עליהם ומעניקה להם חיים וקיום. הם משיגים אותו רק כמלך עליהם.

שירה בלילה ושמחת הנשמות

6 ובוה יובן ענין רננא ברמשא מדת לילה²⁴ שהמלי כשירודת לביי"ע ובוקעת המסך כו' הנה מחמת ריחוקה כתיב אלקים אל דמי לך²⁵ אל תחרש ואל תשקוט²⁶ כו'.

בכך יובן עניין "רננא ברמשא" (שירה בערב), מידת הלילה: כאשר מלכות יורדת לעולמות בריאה, יצירה ועשיה ובוקעת את המסך (המחיצה) וכו', הרי שמרוב ריחוקה נאמר: "אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט".

כעת מסביר אדמו"ר הזקן את עניין "רננא ברמשא", כאשר הלילה הוא מידת המלכות. כשהמלכות יורדת לעולמות התחתונים ועוברת דרך ה"מסך" המפריד בין אצילות לעולמות אלה, היא רחוקה ממקורה, וזעקתה היא הפסוק "אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט" — זעקה שאינה נחה.

ואזי היא בבחי' רינה וזמרה. וכמ"ש נתן זמירות בלילה.²⁷ וזמרה זו היא התשוקה להתכלל למעלה מתרפקת על דודה²⁸ כו'.

אז היא בבחינת רינה וזמרה, ככתוב: "נתן זמירות בלילה". זמרה זו היא הכמיהה להיכלל למעלה, "מתרפקת על דודה".

במצב זה המלכות שרה, ככתוב: "נתן זמירות בלילה". זמרתה היא הכמיהה לעלות ולהיכלל למעלה, כמו הכלה שבשיר השירים, "מתרפקת על דודה".

ולכן עבודת המלאכים²⁹ ג"כ ברינה שהרי נמשכים מבחי' מלי ומלי דבריאה הוא מקור וחיות המלאכים דבריאה. ומלי דיצירה³⁰ וכו'.

לכן גם עבודת המלאכים היא ברינה, שהרי הם נמשכים מבחינת המלכות: מלכות דבריאה היא המקור והחיות של מלאכי בריאה, ומלכות דיצירה וכו'.

גם עבודת המלאכים היא שירה, משום שהם באים מן המלכות: המלכות של כל עולם היא המקור והחיות של מלאכי אותו עולם. מכיוון ששורשם הוא "לילה" של המלכות, עבודתם היא שירת הכמיהה של הלילה.

אך המלאכים אין להם אלא בחי' רינה בלבד לפי שאין מקורם אלא בחי' מלי בלבד. משא"כ נש"י [נשמות ישראל] הם כלולים מכל הפרצופים (נעשה אדם בצלמנו)³¹ או"א [אבא ואימא] זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא].³²

אבל למלאכים יש רק בחינת רינה בלבד, משום שמקורם הוא בחינת מלכות בלבד. לעומת זאת, נשמות ישראל כלולות מכל הפרצופים, ככתוב: "נעשה אדם בצלמנו" — אבא ואמא, ז"א ונוקבא.

למלאכים יש רק רינה, משום שמקורם במלכות בלבד. לעומתם, נשמות ישראל כוללות את כל הפרצופים של אצילות, כפי שמשמע מן הכתוב "נעשה אדם בצלמנו": אבא ואמא, ז"א ונוקבא. במקום שבו מובא הקטע הזה בלקוטי תורה לג' פרשיות, הוא מסתיים — לפי הערת קה"ת — בכך שלמלאכים העולם אכן תופס מקום כלשהו, משום ששורשם במלכות בלבד, שהיא מקור המקום והזמן.

ולכן יש להם גי' בחי' שמחה היא בחי' המשכה מלמעלה למטה בתומי'צ [בתורה ומצות] רמ"ח איברי' דמלכא ט"ס [ט' ספירות] דז"א

לכן יש להן גם בחינת שמחה, שהיא בחינת המשכה מלמעלה למטה באמצעות התורה והמצוות: "רמ"ח איברי' דמלכא", תשע הספירות של ז"א.

מכיוון שנשמות ישראל כוללות את המדרגות העליונות, יש להן גם "שמחה" — המשכת אורו של ה' למטה בעולם באמצעות התורה והמצוות. רמ"ח מצוות עשה נקראות "רמ"ח איברי' דמלכא", והן מקבילות לתשע הספירות של ז"א.

כי טפ"ט [ט' פעמים ט'] הם פ"א וג"פ [וג' פעמים] פ"א שבכל ספ"י [ספירה / ספירות] יש ג' כלים פנימי חיצון תיכון הם רמ"ג וה"ח [וה' חסדים] (דאימא) המגדילים הם רמ"ח.

כי תשע כפול תשע הם 81; ושלוש פעמים 81, שכן בכל ספירה יש שלושה כלים — פנימי, חיצון ותיכון — הם 243; ועם חמשת החסדים של אמא, המגדילים, הם 248.

כך מתקבל המספר: בכל אחת מתשע הספירות של ז"א כלולות כל תשע הספירות, ובסך הכול 81. בכל אחת מהן יש שלושה כלים — פנימי, חיצון ותיכון — ולכן מתקבלים 243. חמשת החסדים שאמא נותנת לז"א לצורך הגדלתו משלימים את המספר ל-248.

והמשכה זו בז"א אורייתא מחכמה נפקת ושרשה למעלה מן החכמה תר"ך עמודי אור שבכתר היא גלגלתא ומו"ס [ומוחא סתימאה] דא"א.

המשכה זו היא בז"א: "אורייתא מחכמה נפקת", ושרשה למעלה מן החכמה — תר"ך עמודי אור שבכתר, שהוא גלגלתא ומו"ס דאריך אנפין.

התורה והמצוות נמשכות לז"א, שהרי "אורייתא מחכמה נפקת"; אך שורשן גבוה עוד יותר, בכתר, המדרגה שלמעלה מן השכל. שם הן נקראות "תר"ך עמודי אור" — תרי"ג המצוות ושבע המצוות מדברי סופרים — והן מזוהות עם ה"גולגולת" וה"מוח הסתום" של אריך אנפין, הפרצוף החיצוני של כתר.

וכל האורות נמשכין בז"א כל ארחות³³ הוי"ה כו'. פ"י ארחות להיות הוי"ה כו' הם בחי' תרי"ג ארחין מחיורתי כו'.

וכל האורות נמשכים בז"א: "כל ארחות הוי"ה כו'. כלומר, "ארחות" שבהן הוי"ה נמשך וכו'; אלו הן בחינת תרי"ג ארחין מחיורתי כו'.

כל האורות הללו נמשכים לז"א, ככתוב: "כל ארחות הוי"ה". ה"ארחות" הן תרי"ג הנתיבות היוצאות מן ה"חיורתי" — דימוי קבלי לאור חסר צבע של המדרגה העליונה ביותר; באמצעותן נמשך שם הוי"ה למטה.

ונשיי [ונשמות ישראל] הם המקבלים כל האורות הנמשכי [הנמשכים / הנמשכין] בז"א מלמעלה מעלה מכל הבחי לפי שהם כלולים מהכל כו' כנ"ל. וזהו עבדו את³⁴ ה' בשמחה להיות נמשך הוי"ה מלמעלמ"ט [מלמעלה למטה].

ונשמות ישראל הן המקבלות את כל האורות הנמשכים בז"א מן הדרגות הגבוהות ביותר, מפני שהן כלולות מכל, וכו', כפי שהוסבר לעיל. זהו [פירושו של] "עבדו את ה' בשמחה": שהוי"ה תימשך מלמעלה למטה.

נשמות ישראל מקבלות את כל האורות הנמשכים בז"א, גם מן הדרגות הגבוהות ביותר, מפני שהן כלולות את כל הדרגות. זהו פירוש "עבדו את ה' בשמחה": באמצעות עבודתן נמשך שם הוי"ה מלמעלה למטה, והמשכה זו היא שמחה.

אך מ"מ באו לפניו ברננה. שא"א לבא אל המלך דהיינו להתכלל ממטלמ"ע [ממטה למעלה] אלא בבחי רננה ברמשא³⁵ מדת לילה.

אך בכל זאת, "באו לפניו ברננה", שכן אי אפשר לבוא אל המלך, כלומר להיכלל בו מלמטה למעלה, אלא בבחינת רננה — "רננה ברמשא", מדת לילה.

ובכל זאת, הפסוק ממשיך: "באו לפניו ברננה". לבוא אל המלך, כלומר לעלות מלמטה ולהיכלל בו, אפשר רק באמצעות שירה, הכיסופים של "רננה ברמשא", מידת הלילה. השמחה ממשיכה את ה' למטה; השירה מעלה את הנשמה.

וצדקתך ירננו³⁶ בחי צדק בלבד (שאינ העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] של התחתונים מגיע רק עד המלי)³⁷ "וצדקתך ירננו": בחינת צדק בלבד (שהרי העלאת מ"ן נוקבין [מ"ם נקביים] מצד התחתונים מגיעה רק עד המלכות).

"וצדקתך ירננו" מלמד שהשירה מגיעה רק לבחינת צדק, כלומר למלכות, מפני שהעלאת מ"ן נוקבין [מ"ם נקביים] — ההתעוררות העולה מן התחתונים — מגיעה רק עד המלכות.

אבל המשכה מלמעלמ"ט [מלמעלה למטה] (הוא עד"מ שיבא המלך לכאן) הנה מאליו וממילא נמשך אור א"ס שלמעלה מעלה והיו הדברים האלה אשר אנכי³⁸ מי שאנכי³⁹ מצוך כו':⁴⁰

אבל [כאשר יש] המשכה מלמעלה למטה (הרי זה, בדרך משל, כאילו המלך בא לכאן), אור אין סוף, שלמעלה מעלה, נמשך מאליו וממילא: "והיו הדברים האלה אשר אנכי מי שאנכי מצוך כו'".

ההמשכה מלמעלה למטה, לעומת זאת, דומה לכך שהמלך עצמו בא אל נתיניו: אור אין סוף מן הדרגות הגבוהות ביותר נמשך מאליו, מעבר לכל מה שהעלייה יכולה להגיע אליו. אדמו"ר הזקן דורש זאת מן הפסוק "והיו הדברים האלה אשר אנכי מי שאנכי מצוך": ה"אנכי" הוא עצמותו של ה', "מי שאנכי", הנמשכת למטה באמצעות המצוות.

קטע 4 • 71-8

ציון ובת ציון

7 ועתה נבא לביאור וטעם הפסוק הנה כשהמלי במקומה⁴¹ באצ"י היא נק' ציון. כי ציון מלי סימן וחותר לפי שאז היא מקבלת כל האורות שלמעלי [שלמעלה] ממש הנמשכים בז"א בבחי' יסוד דילה נקודת ציון כו'.

כעת נעבור לביאור הפסוק ולטעם שבו. כשהמלכות במקומה בעולם האצילות, היא נקראת "ציון", מלשון ציון — סימן וחותר, שכן אז היא מקבלת את כל האורות שמעליה ממש, הנמשכים בז"א, בבחינת היסוד שלה, "נקודת ציון" וכו'.

כעת אדמו"ר הזקן חוזר אל הפסוק עצמו. כשהמלכות במקומה בעולם האצילות, היא נקראת "ציון" — מילה שמשמעותה סימן או חותר. שם היא מקבלת ביסוד שלה, "נקודת ציון", את כל האורות שמעליה ממש, הנמשכים בז"א, ונושאת את חותמם, כפי שחותרם נושא את הרושם שהוטבע בו.

דהיינו בחי' תומ"צ [תורה ומצות]. כי עיקר בחי' מצוה הוא במלי שהרי על ידה בא לידי גילוי בפו"מ [בפועל ממש] כו' שביאור המצוה איך ומה היא הוא בז"א וקיום המצוה היא במלי.

כלומר, בחינת תורה ומצוות. שכן עיקר עניינה של מצווה הוא במלכות, שהרי דרכה היא באה לידי גילוי בפועל ממש וכו': ביאור המצווה — מה היא וכיצד היא נעשית — הוא בז"א, ואילו קיום המצווה הוא במלכות.

מה שהיא מקבלת הוא תורה ומצוות. ביאור המצווה — מה היא וכיצד מקיימים אותה — שייך לז"א, ואילו עשייתה בפועל שייכת למלכות, בבחינה שדרכה הדברים באים לידי קיום ממש.

8 וכגון ענין קדש לי כל בכור⁴² שהביאור הוא ענין התלבשות חכמה כו'. והקיום בפו"מ [בפועל ממש] הוא ע"י קלף הגשמי והנחה על היד והראש כו'.

לדוגמה, עניין "קדש לי כל בכור": פירושו הוא עניין התלבשות החכמה וכו', וקיומו בפועל ממש נעשה באמצעות הקלף הגשמי והנחת התפילין על היד ועל הראש וכו'.

דוגמה לכך היא "קדש לי כל בכור", הפתיחה של אחת הפרשיות הכתובות בתפילין. משמעותה הפנימית קשורה להתלבשות החכמה, ואילו קיומה בפועל הוא בקלף הגשמי המונח על היד ועל הראש.

ולכן הוא בחי' ציון וחותרם שנחקקים בה כל האורות עליונים בחי' חכמה שבקדש לי כל בכור כו' נמשך ע"י הקיום בפו"מ [בפועל ממש].

ולכן זו בחינת "ציון" ו"חותרם", שבה נחקקים כל האורות העליונים: בחינת החכמה שב"קדש לי כל בכור" וכו' נמשכת באמצעות הקיום בפועל ממש.

מכיוון שהאור העליון של החכמה שבפרשה זו נמשך רק באמצעות המעשה הגשמי, מלכות, בחינת המעשה בפועל, נקראת "ציון" ו"חותרם". כל האורות העליונים נחקקים בה, כפי שרושם נחקק בחותרם.

וזהו ענין מצות צריכות כוונה שהמצוה היא הקיום בפ"מ [בפועל ממש] והכוונה הוא בחי' האורות עליונים הנמשכין כו' (וכשמקבלת כל האורות אזי היא בבחי' שמחה)⁴³

וזהו ענין "מצות צריכות כוונה": המצווה היא הקיום בפועל ממש, והכוונה היא בחינת האורות העליונים הנמשכים וכו'. (וכשהיא מקבלת את כל האורות, היא נמצאת במצב של שמחה.)

כך מתבאר העיקרון ש"מצות צריכות כוונה": המצווה עצמה היא המעשה הגשמי, השייך למלכות, והכוונה היא האורות העליונים הנמשכים לתוכה. בסוגריים מוסיף המאמר שכאשר מלכות מקבלת את כל האורות הללו, היא נמצאת במצב של שמחה.

אך כשירדת לביי"ע (שהוא בבחי' רנה וזמירות בלילה רננא ברמשא כנ"ל) אזי נק' בת ציון שאז היא יורדת ובוקעת המסך להתלבש בעי' [בשבעים] שרים כדי להכניעם כענין ומלכותו בכל משלה.⁴⁴

אבל כשהיא יורדת לעולמות בריאה, יצירה ועשיה (שהם בבחינת רינה וזמירות בלילה, "רננא ברמשא", כנ"ל), היא נקראת "בת ציון". אז היא יורדת ובוקעת את המסך כדי להתלבש בעי' שרים ולהכניעם, כענין "ומלכותו בכל משלה".

כאשר מלכות יורדת לעולמות התחתונים, היא נקראת "בת ציון", ואז היא במצב של "רננא ברמשא". היא עוברת דרך המסך ומתלבשת בעי' שרים, הכוחות הרוחניים שעל פי מסורת הקבלה ממונים על שבעים האומות, כדי להכניעם, כך שמלכות ה' שולטת בכול, ככתוב: "ומלכותו בכל משלה".

והנה עיקר ירידתה הוא בזמן הגלות גלו לאדום שכינה עמהם^{45, 46} שאז הוא בבחי' דבור הנפרד מהקול. והנה עיקר ירידתה הוא בזמן הגלות: "גלו לאדום שכינה עמהם", שאז היא בבחינת דבור הנפרד מהקול.

עיקר ירידתה הוא בזמן הגלות, כפי שאמרו חז"ל: "גלו לאדום שכינה עמהם". אז מלכות, ה"דבור" של ה', נפרדת מן ה"קול" (ז"א) שממנו היא נמשכת.

קטע 5 • 91

גלות, בית המקדש והבטחת הנביא

9 ועיי'כ [ועל ידי כך] נפשי אויתיך בלילה⁴⁷ בגלות ומתרפקת על דודה⁴⁸ כו'.

על ידי כך מתקיים בגלות "נפשי אויתיך בלילה", והיא "מתרפקת על דודה" וכו'.

בגלות מלכות משתוקקת מרחוק: "נפשי אויתיך בלילה", והיא מתרפקת על דודה.

אבל בזמן בהמ"ק [בית המקדש] ותרב חכמת שלמה דקיימא סיהרא באשלמותא.⁴⁹ לא היתה המלכות יורדת בעצמה לבי"ע לברר כו' רק הבירורין נעשו ע"י ישראל בקרבנות שהיה העשן כו'. והקרבנות היו אשה ריח ניחוח⁵⁰ כו' ונעשה יחוד עליון באצילות.

אבל בזמן בית המקדש, "ותרב חכמת שלמה", כאשר "דקיימא סיהרא באשלמותא", המלכות לא ירדה בעצמה לעולמות בריאה, יצירה ועשיה כדי לברר וכו'; אלא הבירורים נעשו על ידי ישראל באמצעות הקרבנות, שבהם היה העשן וכו'. הקרבנות היו "אשה ריח ניחוח" וכו', ועל ידם נעשה ייחוד עליון באצילות.

אבל בזמן בית המקדש, כאשר "ותרב חכמת שלמה", אומר הזוהר כי "דקיימא סיהרא באשלמותא": המלכות, שנמשלה ללכנה, הייתה שלמה. אז היא לא הייתה צריכה לרדת בעצמה לעולמות התחתונים כדי לברר אותם; ישראל עשו את הבירור באמצעות הקרבנות, שהעשן שלהם עלה למעלה, והקרבנות, "אשה ריח ניחוח", הביאו לייחוד עליון באצילות.

וממילא היו מוכנעים וכפופים להקדושה כו'. ותמיד היו מיחדים השכינה למעלה כו'. ולכן לא נק' בת ציון אלא בזמן הגלות.

ממילא הם [הכוחות שמחוץ לקדושה] היו נכנעים וכפופים לקדושה וכו'. והם [ישראל] היו מייחדים תמיד את השכינה למעלה כו'. לכן היא נקראת "בת ציון" רק בזמן הגלות.

כתוצאה מכך, הכוחות שמחוץ לקדושה היו נכנעים וכפופים לה בלי מאמץ נוסף, וישראל היו מייחדים תמיד את השכינה עם מקורה למעלה. משום כך מלכות נקראת "בת ציון" רק בגלות.

וע"כ בא הנביא לנחם שאעפ"כ [שאף על פי כן] לע"ל [לעתיד לבוא] תהי' [תהיה] רני ושמחי⁵¹ (ולא עוד אלא שתתעלה בעילוי רב עד שתהיה בבי' הבחינות יחד).⁵²

לכן בא הנביא לנחם: למרות זאת, לעתיד לבוא יהיה "רני ושמחי" (ולא זו בלבד, אלא שהיא תתעלה למעלה גדולה, עד שתהיה בשתי הבחינות יחד).

הנביא מנחם אפוא: למרות זאת, לעתיד לבוא יהיו גם "רני" וגם "שמחי". הסוגריים מוסיפים שמלכות תתעלה עד כדי כך שיהיו בה שתי הבחינות בבת אחת: עלייה והמשכה יחד.

והענין כי הנה יש אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] גם בלא אתעדל"ת [אתערותא דלתתא]. למעני למעני אעשה⁵³ שהרי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] הוא בפסוד"ז [בפסוקי דזמרה] וק"ש [וקריאת שמע] כו' ויש המשכת המצות קודם לכן כמו טלית כו'.

הענין הוא שאכן יש אתערותא דלעילא גם בלי אתערותא דלתתא: "למעני למעני אעשה [זאת]". שהרי אתערותא דלתתא היא בפסוקי דזמרה ובקריאת שמע וכו', ויש המשכת המצוות קודם לכן, כמו טלית וכו'.

היסוד הוא שהי' יכול לעורר את עצמו מלמעלה גם בלי אתערותא דלתתא: "למעני למעני אעשה [זאת]". גם כיום, המשכת המצוות, כגון הנחת טלית, באה לפני אתערותא דלתתא שבתפילה, בפסוקי דזמרה ובקריאת שמע.

רק שההפרש הוא שאינו יורד ונמשך מלמעלה אלא בבחי' חיצונית. אבל בבחי' פנימיות באו לפניו.⁵⁴ לפניו היינו פנימית ברננה דייקא.

אלא שההבדל הוא שהמשכה יורדת ונמשכת מלמעלה רק בבחינת חיצונית. אבל בבחינת פנימיות נאמר: "באו לפניו"; "לפניו" פירושו הפנימיות; "ברננה" דווקא.

אולם המשכה שאינה נובעת מאתערותא דלתתא מגיעה רק לבחינת חיצונית. אל הפנימיות מגיעים באמצעות "באו לפניו" "ברננה": "לפניו" קשור ל"פנים", וההגעה אליה היא דווקא באמצעות רננה.

קטע 6 • 10-11

השראת ה' ומשיח

10 ולע"ל [ולעתיד לבוא] הנני בא ושכנתי בתוך⁵⁵ ממש. והיינו בחי' נאם ה' בחי' דבור כענין שכינה מדברת מתוך גרונו של משה.^{56, 57}

ולעתיד לבוא, "הנני בא ושכנתי בתוך" ממש. זוהי בחינת "נאם ה'" (נאם, אמירה), בחינת הדיבור, כמו "שכינה מדברת מתוך גרונו של משה" (הנוכחות האלוקית).

לעתיד לבוא ה' ישכון ממש "בתוך". הפסוק מסתיים במילים "נאם ה'", ונאם הוא לשון דיבור: ה' ידבר מתוך האדם, כפי שהשכינה דיברה מתוך גרונו של משה.

וכענין ונתתי מטר ארצכם⁵⁸ כו'. ונתתי עשב⁵⁹ כו' שאומר כל אדם בקי"ש [בקריאת שמע]⁶⁰ עיי' שבא לבחי' מס"נ [מסירות נפש] באחד ובכל מאדך⁶¹ הרי נעשה ודברי אשר שמתי בפך⁶² כו'.

וכמו ב"ונתתי מטר ארצכם כו'", "ונתתי עשב כו'", שאומר כל אדם בקריאת שמע. כשאדם מגיע לבחינת מסירות נפש ב"אחד" וב"בכל מאדך", מתקיים "ודברי אשר שמתי בפך כו'".

משה אמר בגוף ראשון, בלשונו של ה': "ונתתי מטר ארצכם כו'", "ונתתי עשב כו'", וכל יהודי אומר את אותן המילים בקריאת שמע. כשאדם מגיע למסירות נפש ב"אחד" וב"בכל מאדך", מתקיימת ההבטחה "ודברי אשר שמתי בפך כו'": דבר ה' מדבר מפיו.

11 ועזינ [ועל זה נאמר] האלהים יעננו בקול בקולו ש"מ [של משה]⁶³ כו'. הנני בא⁶⁴ מלמעלה למטה מאתעדל"ע [מאתערותא דלעילא] הנני אני בעצמי למעלה מעלה.

על כך נאמר: "האלהים יעננו בקול" — בקולו של משה, וכו'. "הנני בא": מלמעלה למטה, מתוך אתערותא דלעילא. "הנני" — אני עצמי, למעלה מעלה.

התלמוד דורש את "האלהים יעננו בקול" כ"בקולו", כלומר בקולו של משה: ה' דיבר באמצעות קולו של משה עצמו — דוגמה לכך שהשכינה מדברת מתוך משה. לאחר מכן אדמו"ר הזקן מפרש את "הנני בא": "בא" פירושו המשכה מלמעלה, שאינה נובעת מהתערותא דלעילא; ו"הנני" פירושו ה' עצמו, מהמקום הגבוה ביותר.

ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד.⁶⁵ דהיינו מפנימית עתיק שהיא פנימית אי"א כו' שם יהי [יהיה] מעלת משיח כו'.

"ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד". כלומר, מתוך הפנימיות של עתיק, שהיא הפנימיות של אריך אנפין, וכו'; שם תהיה מעלתו של משיח, וכו'.

את הפסוק של ישעיהו, "ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד", מייחסים למשיח. מעלתו תבוא מהפנימיות של עתיק, הרובד הפנימי ביותר של כתר, שהיא גם הפנימיות של אריך אנפין.

קטע 7 • 12

"איש ואיש" ונר חנוכה

12 ועי' ולציון יאמר איש ואיש יולד בה⁶⁶ איש סתם. אשה מזרעת תחלה⁶⁷ יולדת זכר. ואיש המשכה בוי"ו מאיש העליון כו'.

על ידי כך: "ולציון יאמר איש ואיש יולד בה". "איש" סתם: "אשה מזרעת תחלה יולדת זכר". ו"ואיש" הוא המשכה באמצעות [האות] ו' מ"איש" העליון וכו'.

הפסוק "ולציון יאמר איש ואיש יולד בה" נקרא יחד עם דברי הגמרא, שכאשר "אשה מזרעת תחלה", היא יולדת זכר. ה"איש" הראשון הוא "איש" סתם, ואילו ה"ואיש" השני, עם האות ו' (קו הנמשך כלפי מטה), הוא המשכה מ"איש" העליון שלמעלה.

כי והוא יכוננה עליון דהיינו כי ונחה עליו רוח⁶⁸ ה' כו'. והריחו⁶⁹ כו'. חוטמא דפרדשקין כו'.

כי "והוא יכוננה עליון", כלומר "ונחה עליו רוח ה'" וכו', "והריחו" וכו', "חוטמא דפרדשקין" וכו'.

הדבר נובע מכך ש"והוא יכוננה עליון" — ביטוי שאדמו"ר הזקן קושר למשיח, שעליו נאמר "ונחה עליו רוח ה'" ושיהיה בו "והריחו", כלומר, יחוש את יראת ה'. הביטוי הארמי הבא ממשיך את עניין הריח באמצעות דימוי של "חוטמא דפרדשקין" — אף עליון.

ולפי שהוא יכוננה עליון לפיכך יהי [יהיה] הכל בחינת איש. איש ואיש יולד כו'. ולכן תהי [תהיה] רנה ושמחה אפי' [אפילו] בת ציון בחי' שנק' בת.

ומכיוון ש"והוא יכוננה עליון", לכן הכול יהיה בבחינת "איש": "איש ואיש יולד" וכו'. לכן תהיה רינה ושמחה גם ב"בת ציון", הבחינה הנקראת "בת".

כיוון שהעליון עצמו מכונן אותה, הכול יהיה בבחינת "איש", הנמשך מלמעלה. לכן גם ב"בת ציון", הבחינה הנקראת "בת", יהיו רינה ושמחה.

איש מזריע תחלה יולדת בת נקבה (שבחינת בת שמקבלת מאתעדל"ע [מאתערותא דלעילא] תתעלה מאד שתקבל מאתעדל"ע [מאתערותא דלעילא] העליונה כי והוא יכוננה עליון כו' כנ"ל).

"איש מזריע תחלה יולדת בת נקבה". (בחינת "בת", המקבלת מאתערותא דלעילא (התעוררות מלמעלה), תתעלה מאוד, כך שתקבל מאתערותא דלעילא העליונה, כי "והוא יכוננה עליון" וכו', כנ"ל).

דברי הגמרא ממשיכים: כאשר האיש מזריע תחילה, הילדה היא בת. "בת" היא הבחינה המקבלת מאתערותא דלעילא; לעתיד היא תתעלה עד כדי כך שתקבל מאתערותא דלעילא העליונה ביותר, משום ש"והוא יכוננה עליון".

וע"כ תהי' [תהיה] רני ושמחי ביחד שהן בחי' העלאה והמשכה בבחי' א' שגם בבחי' שמחה היא ההמשכה שמלמעלה תהי' [תהיה] רנה כו').

ולכן יהיו "רני ושמחי" יחד — בחינות העלאה והמשכה שהן בחינה אחת; שגם בבחינת השמחה, שהיא ההמשכה מלמעלה, תהיה רינה וכו'.

לכן "רני" ו"שמחי" יבואו יחד: ההעלאה וההמשכה יהיו לבחינה אחת. גם בשמחה, שהיא ההמשכה מלמעלה, תהיה רינה.

וזהו ענין נ"ח שמצותה על פתח הבית מבחוץ⁷⁰ ברה"ר [ברשות הרבים]. כי הפתח הוא פתחו לי שערי צדק⁷¹ וצדקתך ירננו⁷² ומחוץ לפתח הוא ביי"ע⁷³ והדליקו נרות בחצרות קדשך כו'.

וזהו ענין נר חנוכה, שמצותו בפתח הבית מבחוץ, ברשות הרבים. כי הפתח הוא "פתחו לי שערי צדק" ו"וצדקתך ירננו", ומחוץ לפתח נמצאים עולמות בריאה, יצירה ועשיה: "והדליקו נרות בחצרות קדשך כו'".

אותו רעיון מסביר את נר חנוכה, שחכמים קבעו להדליק בפתח הבית מבחוץ. הפתח הוא מלכות, "שערי צדק", ומחוץ לו נמצאים העולמות התחתונים, כמתואר בתפילת ההודיה על חנוכה: "והדליקו נרות בחצרות קדשך כו'".

ואפי' [ואפילו] ברה"ר [ברשות הרבים] כו'. ושם ממשיכין הנ"ח שהוא ענין יחוד אור ושמן ופתילה⁷⁴ וגוונין שבאור פנימיים ומקיפים כו' הכל ממשיכים גם למטה מטה והיינו בחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] בלבד:

ואפילו ברשות הרבים וכו'. ושם ממשיכים את נר חנוכה, שהוא ענין ייחוד האור, השמן והפתילה, והגוונים שבאור — פנימיים ומקיפים וכו'; את הכול ממשיכים גם למטה מטה. וזהו בחינת אתערותא דלעילא בלבד.

את הנר מדליקים גם ברשות הרבים, המקום הנמוך ביותר. האור, השמן והפתילה יחד, וכן הגוונים הפנימיים והמקיפים שבשלהבת, נמשכים כולם עד למטה מטה. וזהו בחינת אתערותא דלעילא בלבד, בלי אתערותא דלתתא שקדמה לה.

בעבודה

לעבוד את ה' בשמחה, לקיים את המצוות בפועל ובכוונתן, ולהמשיך את אורו אל תוך העולם; ולבוא לפניו בשירה — בכמיהה הנולדת מתחושת הריחוק. כאשר אדם מגיע למסירות נפש בקריאת שמע, ב"אחד" וב"בכל מאדך", דבריו של ה' עצמו מדברים מפיו.

שאלות לשיחה

1. מדוע יש למלאכים שירה בלבד, ואילו לנשמות יש גם שירה וגם שמחה?
2. במה שונה אהבה הנולדת מן הריחוק מן השמחה שבהמשכת אורו של ה' למטה, ומדוע אפשר "לבוא לפני המלך" רק באמצעות שירה?
3. מדוע נקראת מלכות "ציון" באצילות ו"בת ציון" כשהיא יורדת, ומה מלמד הדבר על מעשה המצווה ועל כוונתה?
4. מה פירוש הדבר שבעתיד יהיו השירה והשמחה "יחד", וכיצד מבטא זאת נר חנוכה, שמדליקים בחוץ ברשות הרבים?
5. כיצד אמירת שמע במסירות נפש יכולה לגרום לכך שדברי ה' ידברו מפיו של אדם?

מקורות והפניות

הערות

פסוקה 2

1 ביאור ענין רני ושמחי

נוסח של ביאור זה, שנרשם מפי אדמו"ר האמצעי, נדפס ב-ספר המאמרים (ספר המאמרים) vol. 1, 5566; זהו תיעוד נוסף של אותה תורה.

הערת קה"ת

הנחת כ"ק אדה"א בסה"מ תקס"ו ח"א.

2

הנביא זכריה פונה אל הגולים השבים לציון: "רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך נאם ה'". ההסבר מבקש לפרש את הפסוק מילה במילה. (הקשר: תנ"ך שטיינזלץ)

Zechariah 2:14 זכריה ב':י"ד

רְנִי וְשִׂמְחִי בְּתִצִּיּוֹן כִּי הִנְנִיָּבָא וְשִׁכְנִתִּי בְּתוֹכְךָ נְאֻם־ה' Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I' will dwell in the midst of thee, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3

ציון לשון זכר ולי נקבה

הצמח צדק מצטט בשני מקומות ב-אור התורה (אור התורה) על דברים את הלימוד ש"ציון לשון זכר ול' נקבה".

הערת קה"ת

מובא באוה"ת דברים כרך ו ע' ב'קפא וע' ב'רפג.

4

יסוד דנוק'

ההערה מפנה לדיון ב-Yahel Or (יהל אור) בנושא פריחת הצדיק כתמר, להרחבה בעניין היסוד של נוקבא.

הערת קה"ת

ראה יהל אור ע"פ צדיק כתמר ע' שלה.

5

רשפי אש

הכלה מבקשת ששימו אותה כחותם על לב אהובה, שכן "עזה כמות אהבה" וניצוצותיה הם "רשפי אש"; אדמו"ר הזקן שואל את הביטוי לתיאור הכמיהה הלוהטת של גבורות דאימא, המתפרצת כלפי מעלה. (הקשר: תנ"ך שטיינזלץ)

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח':ו

שִׁימֵנִי כְּחֹתֶם עַל־לִבְךָ כְּחֹתֶם עַל־רֹעֶךָ כִּי־עֲזָה כְּמוֹת אֶהְיֶה קֶשֶׁה כְּשֶׂאוֹל קִנְאָה רֶשֶׁפִּיָּה וְרֶשֶׁפִּי אֵשׁ שְׁלֹהֶבֶתֶיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6

אם הבנים שמחה

התהילים משבח את ה' המושיב את העקרה בביתה "אם הבנים שמחה"; מכיוון שאימא פירושה אם, אדמו"ר הזקן מיישם זאת בשמחת החסדים דאימא. (הקשר: תנ"ך שטיינזלץ)

Psalms 113:9 תהילים קי"ג:ט'

מוֹשִׁיבֵי עֲקָרָת הַבַּיִת אִם־הַבָּנִים שְׂמִיחָה הִלְלוּ־קָה:

Who maketh the barren woman to dwell in her house As a joyful mother of children. Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7

המלאכים . . כל בעלי השיר יוצאין בשיר

שם מסביר אדמו"ר הזקן שכל עלייה של נשמות ומלאכים ממדרגה אחת למדרגה גבוהה יותר, כגון מגן עדן התחתון לגן עדן העליון, מתרחשת באמצעות שירה, שהיא ביטול העצמי הקיים. כשם שגרעין צריך להתפרק באדמה לפני שיוכל לנבוט, כך יש להניח תחילה את ההבנה הקודמת בצד כדי לעלות להבנה נעלית יותר.

הערת קה"ת

שבת רפ"ה. ראה לעיל ז, ג. לקמן קיג, ג. וראה סה"ש תש"ג ע' קיא.

8

כל בעלי השיר יוצאין בשיר

המשנה פוסקת שבעלי חיים העונדים שרשרת לצוואר (שיר) רשאים לצאת בה בשבת; החסידות מפרשת שיר כ"שיר", כך שמי שיש בו שיר "יוצא" מגבולותיו באמצעות שיר.

Mishnah Shabbat 5:1 משנה שבת ה':א'

בְּמָה בְּהֵמָה יוֹצֵאָה וּבְמָה אֵינָה יוֹצֵאָה. יוֹצֵא הַגָּמֶל בְּאַפְסָר, וְנֹאקָה בְּחֶטֶם, וְלִבְדָּקִים בְּפֶרֶמְבֵּיָא, וְסוֹס בְּשִׁיר, וְכָל בְּעָלֵי הַשִּׁיר יוֹצֵאִים בְּשִׁיר וְנִמְשָׁכִים בְּשִׁיר, וּמִצִּיּוֹן עָלֶיהֶן וְטוֹבְלִין בְּמִקְוָם:

Wherewith may [a man let] an animal go out? and wherewith may [he] not [let] it go out? The camel [he] may [let] go out with its halter, the she camel with a nose-ring; the Lybian ass with bridle and bit; the horse with its collar; all [animals] that wear a collar may go out therewith, and be led thereby; [in case it, the collar, becomes unclean] it must be rinsed, and dipped in its place [without taking it off.]

Torat Emet 357 (Public Domain) • Eighteen Treatises from the Mishna (Public Domain)

9

יוצאין מן הכלי

שם מוסבר הביטוי "יוצאין מן הכלי": המלאכים יוצאים מכליהם מעוצמת הרגש שלהם, הנובעת מהשגתם בה' מתוך תענוג מופלא.

הערת קה"ת

ראה לקמן קיג, ג.

פסוקה 3

10

בעל המזמור החולה אומר על מבקר כוזב: הוא מדבר דברי הבל ליד מיטת החולה, אוגר רעה בלבו, ואו "יצא לחוץ ידבר" ומספר זאת לאחרים. אדמו"ר הזקן משאיל רק את לשון הפסוק, לתיאור איש החצר השותק לפני המלך ומדבר עליו לאחר שהוא יוצא. (הקשר: תנ"ך שטיינזלץ)

Psalms 41:7 תהילים מ"א:ז'

וְאִם־יָבֹא לִרְאוֹת שְׂוֹא יְדַבֵּר לְבּוֹ יִקְבֹּץ־אֶן לוֹ יֵצֵא לַחוּץ יְדַבֵּר:

And if one come to see me, he speaketh falsehood; His heart gathereth iniquity to itself; when he goeth abroad, he speaketh of it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11

אהבה בתענוגים

"מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים": שבח האוהבים לאהבה שהגיעה למימושה; הביטוי מציין את הסוג הראשון של אהבה, ששרה מתוך תענוג.

לאה ורחל כן כנגדם למעלה הם בינה ותבונה בינה כנגד לאה ותבונה כנגד רחל והנה אות ס' היא בכינה. שהיא יותר סתומה ונעלמת אבל ס סתומא היא בתבונה שאינה כל כך סתומה לפי שהיא יורדת למטה ומתלבשת תוך ז"א כנודע והיא נעשית בבחינת מ"ם סתומה מרובעת דרביעא על בנין. וזו התבונה היא הנקראת אם הבנים:

Shaar Maamarei Rashbi (Public Domain)

17 יומם דאזיל עם כולהו יומין

הזהר מפרש את "יומם יצוה ה' חסדו" כמתייחס למידתו של אברהם — יום שכל הימים כלולים בו; לכן הוא נקרא "יומם" ולא "יום".

Zohar, Balak 6:122-131 ספר הזהר, בלק ו':קכ"ב-קל"א

but day, that is Abraham (kesed) went before them by day, while the Bride went before them by night, as it is written, "and by night in a pillar of fire to give light to them"—each one at the fitting time. And as for you, Companions, may night and day ever be before you.' They kissed and blessed him as before and went their way

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

18 עננא דאהרן

בקטע זה, המצטט את הזהר על חג הסוכות, "יומם" מזוהה עם "ענן אהרן", כמו בפסוק "יומם יצוה ה' חסדו": ענן אחד שלוקח עמו חמישה עננים אחרים.

Sha'ar Ma'amarei Rashbi, Parashat Emor שער מאמרי רשב"י, פרשת אמור

... ענן זה עליהם יומם וכתוב ובעמוד ענן אתה הולך לפניו יומם דא הוא עננא דאהרן דאקרי יומם דכתיב יומם יצוה ה' חסדו עננא חד ונטיל עמי חמש אחרנין ואינן שית ועננא אחרא דכתיב ובעמוד אש לילי דא נהרא להו לישראל מנהירו דאינן שית עכ"ל. דבר זה נתבאר בפי יתרו דסי"ח ע"ב ובפי תרומה בדקל"ט ע"ב. והענין הוא כי אין הכינה עלאה מתלבשת ומתפשטת תוך ז"א אם לא על ידי שתתלבש תחילה בחסד שבה אשר הוא השורש אל כו החסדים ולכן חסד הזה נקרא יומם דכליל כולהו שית יומין כי ...

Shaar Maamarei Rashbi (Public Domain)

19 עננא דאהרן

הזהר מלמד שענני הכבוד באו בזכות אהרן והיו שבעה, כשענן אהרן בראשם וקושר אליו את ששת האחרים; זהו הענן האחד שלמרות היותו אחד כולל שבעה.

Zohar, Emor 40:252-42:260 ספר הזהר, אמור מ':רנ"ב-מ"ב:ר"ס

20 ענן א' בזכות אהרן

הגמרא מלמדת ששלוש מתנות הגיעו לישראל בזכות שלושה מנהיגים: הבאר בזכות מרים, עמוד הענן בזכות אהרן, והמן בזכות משה.

Taanit 9a:9 תענית ט' א:ט

מיתבי, רבי יוסי בריה דהורדא אומר: שלשה פרנסים טובים עמדו לְיִשְׂרָאֵל, אלו הן: משה ואהרן ומרים. ושלש מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן: באר, וענן, ומן. באר — בזכות מרים, עמוד ענן — בזכות אהרן, מן — בזכות משה. מתה מרים — נסתלק הבאר, שנאמר: ונתת שם מרים, וכתוב בתורה: וְלֹא הָיָה מִיָּם לְעֹדָהּ, וְחִזְרָה בְּזֻכּוֹת שְׁנֵיהֶן.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

(הקשר: תנ"ך שטיינזלץ)

Song of Songs 7:7 שיר השירים ז':

מִהֲיָפִית וּמִהֲנָעַמְתְּ אֶהְיֶה בְּתַעֲנוּגִים:

How fair and how pleasant art thou, O love, for delights

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

12 יומם דאזיל עם כולהו יומין

הערת קה"ת מפנה Zohar III, 102a למילים האלה.

Zohar III, 102a זח"ג קב, א

הערת קה"ת

ע"ה שכ"ה דרוש ב'. פעי"ח שער חה"ס פ"א. שערי מאמרי רשב"י פי יתרו תרומה ואמור. וראה זח"ג קב, א. קצא, ב.

13 יומם דאזיל עם כולהו יומין

עץ חיים מסביר שחסד נקרא "יומם" משום שהוא "הולך עם כל הימים" — ששת ימי הבריאה, שהם שש המידות של ז"א; כאן הדבר מראה שהאהבה כוללת את כל המידות.

Sefer Etz Chaim 25:2 עץ חיים כ"ה ב'

14 יומם דאזיל עם כולהו יומין

פרי עץ חיים מלמד שביום הראשון של חג הסוכות יש לכוון לכך שחסד נכנס, והוא נקרא "יום כל הימים"; בכך נקשר הביטוי לשבעת ימי חג הסוכות במשפט הבא.

Pri Etz Chaim, Gate of Sukkot 1:9 פרי עץ חיים, שער חג הסוכות א:ט

... אח"כ ביום הראשון של סוכות, נכנס בחי חסד שבחסד, לכן אז אנו עושין י"ט, כי אז נכנס החסד הגדול שבכולן, כי הוא נקרא יומא, כי הוא יומא דאזיל עם כולהו יומין, והרי נשלמו לכנוס בה כל החסדים הפנימיים:

Pri Etz Chaim (Public Domain)

15 יומם דאזיל עם כולהו יומין

כאן חסד נקרא "יומם" משום שהוא הולך עם כל הימים: הוא מתפשט בחמש הספירות שמתחתיו, שיכולות לקבל את האור מלמעלה רק דרכו.

Sha'ar Ma'amarei Rashbi, Parashat Yitro 1 שער מאמרי רשב"י, פרשת יתרו א'

... בו מציאות אחד אשר על שמו נקרא יומם ונתבאר בפרשת אמור שהוא משום דאזיל עם כולהו יומין. פירוש כי הוא מתפשט בכל שאר החמשה ספירות אשר למטה ממנו כי הם אינם יכולים לקבל הארה עליונה אם לא באמצעות החסד הזה הנמשך ואזיל בכולהו. ונמצא כי הם שית חסדים שהם שית יריען הנז'. אבל הראשונה מכולן כולה חסד ואינה נכנסת במספר עמהם אבל החמשה ספירות אחרות יש בהם מציאות החסד ואינן חסד גמור אלא שבתוכן מתלבשין חמש יריען דחסד כנז'. וזמ"ש אינן שית יריען אינן חמש לגו. פירוש כי לגו ...

Shaar Maamarei Rashbi (Public Domain)

16 יומם דאזיל עם כולהו יומין

חסד נקרא "יומם", היום הכולל את כל הימים, משום שהוא מתפשט בחמש הספירות שמתחתיו, המקבלות אור ושפע רק דרכו.

Sha'ar Ma'amarei Rashbi, Parashat Terumah 1 רשב"י, פרשת תרומה א'

בדף קכ"ז ע"א וז"ל ובגין כך את סמך איהו סתים בכל סטורי בגונא דא את ס סתימא מה בין האי להאי כו כבר הודעתין כי כמו שלמטה הם

פסוקה 4

21 נכספה וגם כלתה נפשי

בני קרח: "נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה'; לבי ובשרי ירננו אל אל חי". הפסוק מובא כביטוי לאהבה המתעצמת מתוך ריחוק. (הקשר: תנ"ך שטיינזליץ)

Psalms 84:3 תהילים פ"ד:ג

נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' לבי ובשרי ירננו אל אליהי:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פד, ג.

22 ונפשי איתיך בלילה

בשירו של ישעיהו על העתיד, הנביא אומר: "נפשי איתיך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך". אדמו"ר הזקן מדגיש את המילים "בלילה", שכן אדם משתוקק רק לדבר שחסר לו. (הקשר: תנ"ך שטיינזליץ)

Isaiah 26:9 ישעיהו כ"ו:ט

נפשי איתך בלילה אפירוחי בקרבי אשחרך כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו ישבי תבל:

With my soul have I desired Thee in the night; Yea, with my spirit within me have I sought Thee earnestly; For when Thy judgments are in the earth, The inhabitants of the world learn righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיה כו, ט.

23 וצדקתך ירננו

בשבחן, אומר דוד על עובדי ה': "זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירננו". אדמו"ר הזקן מפרש את "זכר" כניצוץ בלבד מטובו של ה', ואת "צדק" כמלכות. (הקשר: תנ"ך שטיינזליץ)

Psalms 145:7 תהילים קמ"ה:ז

זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירננו:

They shall utter the fame of Thy great goodness, And shall sing of Thy righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, ז.

פסוקה 6

24 ובזה יובן ענין רננה ברמזא מדת לילה

הצמח צדק מביא את ההסבר הזה לענין "שירה בערב" באור התורה על נ"ך.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת נ"ך כרך ב ע' איכה.

25 אלקים אל דמי לך

אסף מתחנן כשהאויבים זוממים נגד ישראל: "אלקים אל דמי לך, אל תחרש ואל תשקוט אלי". כאן הדברים מבטאים את זעקתה הבלתי פוסקת של

מלכות כשהיא רחוקה ממקורה. (בהקשר: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 83:2 תהילים פ"ג:ב

אלקים אלידמי לך אליתחרש ואליתשקט אל:

O G-d, keep not Thou silence; Hold not Thy peace, and be not still, O G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פג, ב. באוה"ת נ"ך שם מוסיף: "ענין זח"ב תרומה דק"מ ע"א, ור"פ תצוה קע"ט ב".

26 אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט

הזוהר מתאר את צדק כמי שעומד תמיד, קורא ואינו נח, ומביא את הפסוק הזה; אור התורה, כפי שמוכח בהערת קה"ת, מפנה כאן לקטע זה.

Zohar, Terumah 25:251-26:261 ספר הזוהר, תרומה כ"ה:רנ"א-כ"ו:רס"א

Moreover, when it says "Righteousness calleth to his foot", the question is: Who calleth whom? The answer is that "Righteousness" calls to the resplendent mirror, which is ever bright and refulgent, as it is written: "Keep not thou silence, O G-d; hold not thy peace, and be not still, O G-d" (Psa. LXXXIII, I). Now the Holy One has let His light shine upon us on our way for the sake of my son Eleazar, who called down the supernal light upon us, and it has not ... waned. Happy is

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

27 נתן זמירות בלילה

אליהוא אומר לאיוב שהמדוכאים וזעקים אך אינם שואלים: "איך אלוה עושי נותן זמירות בלילה". המילה "זמירות" יכולה לציין שירים או גיומרים; אדמו"ר הזקן מפרש אותה כ"שירים" ומחיל זאת על שירת מלכות בירידתה, שהיא ה"לילה". (בהקשר: Steinsaltz Tanakh)

Job 35:10 איוב ל"ה:י

ולא אמר איך אלוה עושי נתן זמירות בלילה:

But none saith: 'Where is G-d my Maker, Who giveth songs in the night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב לה, י.

28 מתרפקת על דודה

העומדים מן הצד שואלים: "מי זאת עולה מן המדבר מתרפקת על דודה". הכלה העולה לקראת אהובה מבטאת את כמיהתה של מלכות להיכלל למעלה. (בהקשר: Steinsaltz Tanakh)

Song of Songs 8:5 שיר השירים ח:ה

מי זאת עלה מן המדבר מתרפקת עלידודה תחת התפוח עוררתיה שמה חבלתה אמה שמה חבלתה ילדתה:

Who is this that cometh up from the wilderness, Leaning upon her beloved? Under the apple-tree I awakened thee; There thy mother was in travail with thee; There was she in travail and brought thee forth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 ולכן עבודת המלאכים

אור התורה מביא את הקטע הזה בהסברו מדוע עבודת המלאכים היא שירה.

הערת קה"ת

35 בבחי' רננה ברמשא

ההערה מפנה לאור התורה על חיי שרה בעניין "שירה בערב". היא גם מציינת את ההבדל בין הקטע הזה, שבו העלייה מגיעה רק עד מלכות דאצילות ואילו ההמשכה באה מעצמות ה', לבין אור התורה, מאמרי רז"ל, עמ' 50, המסביר את העניין במדרגה גבוהה יותר, בדומה למאמר שהשכינה מגיעה עד למעלה מעלה.

הערת קה"ת

ע' באוה"ת פ' חיי שרה כרך א קכד, ב. וראה באוה"ת מארז"ל ע' נ דכאן נתבאר שההעלאה היא מגעת עד מי דאצילות אבל ההמשכה היא מעצמות, ושם נתבאר בבחי' עליונה יותר והוא ע"ד שנת' דבחי' שכינה שייך עד רום המעלות, ע"ש בארוכה.

36 וצדקתך ירננו

"וצדקתך ירננו": השירה מגיעה רק ל"צדק", שהוא מלכות.

Psalms 145:7 תהילים קמ"ה:ז

וְזָכַר רַב־טוֹבָה יַפְיָעוּ וְצִדְקָתְךָ יִרְנְנוּ:

They shall utter the fame of Thy great goodness, And shall sing of Thy righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 (שאינ' . . המל')

הסוגריים "כי העלאת מ"ן על ידי התחתונים מגיעה רק עד מלכות" חסרים בכתב היד הזה.

הערת קה"ת

בבז' 633 ליתא.

38 והיו הדברים האלה אשר אנכי

"והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוץ היום על לבבך": לפי הפשט, משה הוא המדבר; אדמו"ר הזקן מפרש את "אנכי" כעצמותו ממש של ה', הנמשכת באמצעות המצוות. (בהקשר: Steinsaltz Tanakh)

Deuteronomy 6:6 דברים ו:ו

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל־לִבְּךָ:

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 אנכי מי שאנכי

בתורה אור 1a מופיע אותו ביטוי: מכוח הכמיהה של הנשמה, "רוח אייתי רוח", ומכך נמשכים "את הדברים האלה אשר אנכי מצוץ". ההערה של קה"ת שם מפנה לזהר א, 167b, ומביאה את לשון לקוטי תורה, במדבר: אין מי שיועד ומשיג את מדרגת אנכי מלבד אנכי עצמו — עצמותו שלמעלה מכל השגה.

הערת קה"ת

נסמן לעיל א. א.

40 (הוא . . לכאן)

הסוגריים "והוא, על דרך משל, כאילו המלך יבוא לכאן" חסרים בכתב היד הזה.

הערת קה"ת

בבז' 633 ליתא.

מובא באוה"ת פ' בראשית כרך ג תקנו, ב. ובלקו"ת לג"פ לב, א. ומסיים שם שמוזה מוכן דלגבי המלאכים תופס העולם איזה מקום והיינו לפי ששרש המלאכים הוא מבחי' מל' בלבד אשר משם שרש המקום והזמן. וראה גם בדי"ה חייב אדם לברך תרלי"ח פרק יא — סה"מ תרלי"ח ע' קטו.

30 דבריהא — ומל' דיצירה

במקום שבו הטקסט שלנו מסתיים במילים "ומלכות דיצירה וכו'", הנוסח באור התורה משלים: "היא המקור והשורש של מלאכי יצירה וכו'".

הערת קה"ת

באוה"ת שם ובתרלי"ח נוסף "הוא מקור ושורש המלאכים דיצירה כו'". [בתרלי"ח — כנ"ל].

31 נעשה אדם בצלמנו

בשיאו של מעשה הבריאה אומר ה': "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". "הצלם" שבו נברא האדם כולל את כל התצורות, ולכן הנשמות כוללות כל דרגה. (בהקשר: Steinsaltz Tanakh)

Genesis 1:26 בראשית א:כ"ו

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדִמוּתֵנוּ וְיִרְדּוּ בְּדָגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ עַל־הָאָרֶץ:

And G-d said: 'Let us make man in our image, after our likeness; and let them have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over the cattle, and over all the earth, and over every creeping thing that creepeth upon the earth'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

32 מכל — או"א זו"ג

בנוסח שבאור התורה חסרות כאן המילים זו"ג (ז"א ונוקבא).

הערת קה"ת

באוה"ת שם ליתא תי' זו"ג.

33 כל ארחות ה'

"כל ארחות הוי' חסד ואמת לנצרי בריתו": את ה"ארחות" מפרשים כאן כתרי"ג הדרכים שבהן נמשך שם הוי' לז"א. (בהקשר: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 25:10 תהילים כ"ה:י

כָּל־אֲרָחוֹת ה' חֶסֶד וְאֱמֻנָה לְנֹצְרֵי בְרִיתוֹ וְעֲדֹתָיו:

All the paths of the L-RD are mercy and truth Unto such as keep His covenant and His testimonies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים כה, י.

34 עבדו את ה' בשמחה

"עבדו את הוי' בשמחה": במזמור זו קריאה לבוא אל המקדש; כאן השמחה היא המשכת הוי' מלמעלה למטה באמצעות עבודת הנשמות. (בהקשר: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 100:2 תהילים ק:ב

עֲבֹדוּ אֶת־ה' בְּשִׂמְחָה בְּאוֹ לִפְנֵי ה' בְּרִנָּה:

Serve the L-RD with gladness; come before His presence with singing

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים ק, ב.

exiled the Shekhinah (G-d's Divine Presence) went with them. They were exiled to Egypt and the Shekhinah was with them, as it says, "Did I reveal myself to the house of your father when they were in Egypt" (II Samuel 2:27). They were exiled to Babylon, and the Shekhinah was with them, as it says, "For your sake I was sent to Babylon" (Isaiah 43:14).

... And when

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

הערת קה"ת

ספרי מסעי לה, לד. מגילה כט, א. ראה גם לעיל ה, א. ולקמן נא, א.

46 גלו לאדום שכינה עמהם

ספרי מלמד שבכל מקום שאליו גלו ישראל, השכינה הלכה עמם — למצרים, לבבל, לעילם ולאדום — והיא חוזרת עמם.

Sifrei Bamidbar 161:5 ספרי במדבר קס"א:ה'

... גלו למצרים שכינה עמהם, שנאמר (שמואל א ב) הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים לבית פרעה; גלו לבבל שכינה עמהם, שנאמר (ישעיה מג) למענכם שולחתי בבלה; גלו לעילם שכינה עמהם, שנאמר (ירמיה מט) ושמתי כסאי בעילם והאבדתי משם מלך ושרים; גלו לאדום שכינה עמהם, שנאמר (ישעיה סג) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה. וכשהם חוזרים שכינה עמהם, שנאמר (דברים ל) ושב ה' את שבותך ורחמך. והשיב לא נאמר, אלא ושב ה' אלקיך. ואומר (שיר השירים ד) אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי תשורי מראש אמנה מראש שניר ...

in whose midst I dwell": Beloved are" (Bamidbar 35:34) Israel, for even when they are tamei the Shechinah reposes among them — (Vayikra 16:16) "who dwells with them in the midst of their uncleanness," and (Ibid. 15:31) "... when they defile My sanctuary which is in their midst," and (Bamidbar 5:3) "and they shall not make unclean their camps in whose midst I dwell." (Ibid. 35:34) "for I the L-rd dwell in the midst of the children of Israel." R. Nathan says:

... Beloved are Israel, for wherever they are exiled

Wikisource (CC-BY-SA) • Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY)

פסוקה 9

47 נפשי אויתך בלילה

"נפשי אויתך בלילה": כאן "לילה" היא הגלות, שבה מלכות משתוקקת ממרחק.

Isaiah 26:9 ישעיהו כ"ו:ט'

נפשי אויתך בלילה אפירוחי בקרבי אשתחך כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו ישובי תבל:

With my soul have I desired Thee in the night; Yea, with my spirit within me have I sought Thee earnestly; For when Thy judgments are in the earth, The inhabitants of the world learn righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 מתרפקת על דודה

"מתרפקת על דודה": בגלות מלכות נשענת על דודה ומשתוקקת אליו.

Song of Songs 8:5 שיר השירים ח:ה'

מי זאת עלה מן המדבר מתרפקת על־דודה תחת התפוח עורכתיה שמה חבלתה אמה שמה חבלתה ילדתה:

פסוקה 7

41 הנה כשהמלי' במקומה . . האורות עליונים

ההערה מפנה לאור התורה על מסעי, לדיון מקביל במלכות במקומה בעולם האצילות כ"ציון", המקבלת את האורות העליונים.

הערת קה"ת

ראה אה"ת פי' מסעי ע' א'תה.

פסוקה 8

42 קדש לי כל בכור

ה' אומר למשה: "קדש לי כל בכור" — פתיחתה של אחת הפרשיות הכתובות בתפילין, המובאת כדוגמה למצווה שמשמעותה היא חכמה וקיומה גשמי. (הקשר: Steinsaltz Tanakh)

Exodus 13:2 שמות י"ג:ב'

קדש־לי כל־בכור פטר כל־רחם בכני ישראל באדם ובבהמה לי הוא:

Sanctify unto Me all the first-born, whatsoever opens the' womb among the children of Israel, both of man and of 'beast, it is Mine

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יג, ב.

43 וכשמקבלת . . שמחה

הסוגריים "וכשהיא מקבלת את כל האורות, היא נמצאת במצב של שמחה" חסרים בכתב היד הזה.

הערת קה"ת

בבוכ 633 ליתא.

44 ומלכותו בכל משלה

"ה' בשמים הכין כסאו ומלכותו בכל משלה": כאן המלכות יורדת אפילו לכוחות שמחוץ לקדושה, כדי שמלכותו של ה' תשלוט על הכול. (הקשר: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 103:19 תהילים ק"ג:י"ט

ה' בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ וּמִלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה:

The L-RD hath established His throne in the heavens; And His kingdom ruleth over all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קג, יט.

45 גלו לאדום שכינה עמהם

התלמוד מלמד שבכל מקום שאליו גלו ישראל, השכינה הייתה עמם, במצרים ובבבל, ושהיא תחזור עמם בגאולה.

Megillah 29a:4 מגילה כ"ט א:ד'

תנאי, רבי שמעון בן יוחאי אומר: בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, ששכל מקום שגלו — שכינה עמהן. גלו למצרים — שכינה עמהן, שנאמר: "הנגלה נגליתי לבית אביך בהיותם במצרים וגו'". גלו לבבל — שכינה עמהן, שנאמר: "למענכם שלחתי בבלה". ואף כשהן עתידין ליגאל — שכינה עמהן, שנאמר: "ושב ה' אלקיך את שבותך". "והשיב" לא נאמר, אלא "ושב". מלמד שהקדוש ברוך הוא שב עמהן מבין הגליות.

It was taught: R. Shimon b. Yohai said: Come and see how beloved are Israel to G-d—... every place to which they were

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 באו לפני

"בואו לפני ברננה": "לפניו" מתפרש כפנימיות, שאליה מגיעים דווקא באמצעות שירה.

Psalms 100:2 תהילים ק:ב

עבדו את־ה' בשמחה באו לפניו בְּרִנָּה:

Serve the L-RD with gladness; come before His presence
with singing.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 10

55 הנני בא ושכנתי בתוכך

"כי הנני בא ושכנתי בתוכך נאם הוי": החלק השני של הפסוק, המתפרש כמתאר את ה' השוכן בתוך האדם באמצעות דיבור אלוקי (נאום).

Zechariah 2:14 זכריה ב:יד

רְנֵי וְשִׂמְחִי בַּת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי־בָא וְשִׁכְנִתִּי בְּתוֹכָךְ נְאֻם־ה'

Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I'
will dwell in the midst of thee, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

56 שכינה מדברת מתוך גרונו של משה

הערת קה"ת מפנה לה Zohar I, 267a למילים האלה.

Zohar I, 267a זח"א רסו, א

Zohar II, 115b זח"ב קטו, ב

Zohar III, 219a זח"ג ריט, א

הערת קה"ת

ראה זח"א רסו, א. זח"ב קטו, ב. זח"ג ריט, א. רלב, א.

57 שכינה מדברת מתוך גרונו של משה

הערות קה"ת מצטטות את הקטע הזה בזהר, שבו נאמר למשה שבקריאת שמע "שם רבך מדבר בפיר".

Zohar, Mishpatim 10:405-11:414 ספר הזהר, משפטים י:ת"ה-
י"א:ת"י

58 ונתתי מטר ארצכם

בפסוק השנייה של קריאת שמע משה אומר בגוף ראשון של ה': "ונתתי מטר ארצכם בעתו"; השכינה דיברה מתוך גרונו. (בהקשר: תנ"ך שטיינזלץ)

Deuteronomy 11:14 דברים י"א:יד

וְנָתַתִּי מִטְרָאֲרָצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרָה וּמִלְקוֹשׁ וְאֶסְפֹּתָ דְגָנְךָ וְתִירְשֶׁךָ:

that I will give the rain of your land in its season, the former
rain and the latter rain, that thou mayest gather in thy corn,
and thy wine, and thine oil

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים יא, יד.

59 ונתתי עשב

"ונתתי עשב בשדך לבהמתך": חלק מהפסוק השנייה של קריאת שמע, שכל יהודי אומר בגוף ראשון בשם ה'.

Deuteronomy 11:15 דברים י"א:טו

וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשֹׁדְךָ לְבִהֲמֹתְךָ וְאֶכְלָתָ וְשִׁבְעָתָ:

Who is this that cometh up from the wilderness, Leaning
upon her beloved? Under the apple-tree I awakened thee;
There thy mother was in travail with thee; There was she in
travail and brought thee forth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 ותרב חכמת שלמה דקיימא סיהרא באשלימותא

"ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת מצרים": הוזהר מפרש זאת כזמן שבו הלכנה, מלכות, הייתה במילואה. (בהקשר: Steinsaltz Tanakh)

I Kings 5:10 מלכים א ה:י

וְתָרַב חֲכֵמַת שְׁלֹמֹה מִחֲכֵמַת כָּל־בְּנֵי־קֶדֶם וּמִכָּל חֲכֵמַת מִצְרַיִם:

And Solomon's wisdom excelled the wisdom of all the chil-
dren of the east, and all the wisdom of Egypt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Zohar I, 150a זח"א קנ, א

הערת קה"ת

מלכים א ה, י. זח"א קנ, א ועוד.

50 אשה ריח ניחוח

"אשה ריח ניחוח לה": הביטוי חזר לאורך דיני הקרבנות; כאן הוא מתאר כיצד הקרבנות פעלו ייחוד למעלה.

Leviticus 1:9 ויקרא א:ט

וְקָרְבֹוּ וּכְרָעוּ רִחְצוּ בַמַּיִם וְהִקְטִיר הִכְהֵן אֶת־הַכֹּל הַמִּזְבֵּחַ עָלֶיהָ אִשֶּׁה
רִיח־נִיחֹחַ לַה'

but its inwards and its legs shall he wash with water; and the
priest shall make the whole smoke on the altar, for a burnt-
offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the
L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 רני ושמחי

קריאת הנביא "רני ושמחי" מתפרשת כדברי נחמה: לעתיד לבוא יהיו למלכות גם שירה וגם שמחה.

Zechariah 2:14 זכריה ב:יד

רְנֵי וְשִׂמְחִי בַּת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי־בָא וְשִׁכְנִתִּי בְּתוֹכָךְ נְאֻם־ה'

Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I'
will dwell in the midst of thee, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 (ולא עוד . . יחד)

הקטע שבסוגריים "ולא עוד אלא שתתעלה בעילוי רב עד שתהיה כבי' הבחינות יחד" חסר בכתב־יד זה.

הערת קה"ת

בבז 633 ליתא.

53 למעני למעני אעשה

ה' אומר לישראל שיגאל אותם "למעני למעני", כדי ששמו לא יחולל: אתערותא לדעילא ללא אתערותא דלתתא. (בהקשר: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 48:11 ישעיהו מ"ח:יא

לְמַעְנִי לְמַעְנִי אַעֲשֶׂה כִּי אֵיךְ יִחַל וּכְבוֹדִי לֹא־אֶתֶּן:

For Mine own sake, for Mine own sake, will I do it; For how
should it be profaned? And My glory will I not give to
another

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יט, יט. ברכות מה, א.

64 הנני בא

"כי הנה אנכי בא": אדמו"ר חזק מפרש את "בא" כהמשכה מלמעלה, ואת "הנה אנכי" כעצמותו ממש של ה'.

Zechariah 2:14 זכריה ב':יד

רְנֵי וְשִׂמְחִי בַת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי־בָא וְשִׁכְנִתִּי בְּתוֹכָךְ נְאֻם־ה'

Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I' .will dwell in the midst of thee, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65 ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד

"הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד": עבד ה', המתפרש כמשיח (או כישראל); כאן הדברים מוסבים על משיח, שמעלתו באה מן המדרגה הפנימית ביותר. (בהקשר: תנ"ך שטיינולץ)

Isaiah 52:13 ישעיהו נ"ב:יג

הִנֵּה יִשְׁכַּל עַבְדִּי יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד:

Behold, My servant shall prosper, He shall be exalted and .lifted up, and shall be very high

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 12

66 ולציון יאמר איש ואיש יולד בה

בני קרח: "ולציון יאמר איש ואיש יולד בה והוא יכוננה עליון": לפי הפשט, אנשים גדולים רבים נולדו בציון. אדמו"ר חזק מפרש את שתי המילים "איש ואיש" כשתי המשכות, כשהשנייה נמשכת באמצעות הווי"ו. (בהקשר: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 87:5 תהילים פ"ה:

וּלְצִיּוֹן יֹאמַר אִישׁ וְאִישׁ יֻלְּדָהּ בָּהּ וְהוּא יְכֻנְנֶהָ עָלָיו:

But of Zion it shall be said: 'This man and that was born in '.her; And the Most High Himself doth establish her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 אשה מזרעת תחלה

הגמרא מלמדת שכאשר האישה מזרעה תחילה, היא יולדת זכר, וכאשר האיש מזרע תחילה, היא יולדת נקבה; כאן שני המצבים מתארים אתערוותא דלתתא ואתערוותא דלעילא.

Niddah 31a:23-24 נדה ל"א א:כ"ג-כ"ד

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אָמַר רַבִּי אֲמִי: אִשָּׁה מְזַרְעַת תְּחִילָה — יוֹלֶדֶת זָכָר, אִישׁ מְזַרְעֵי תְּחִילָה — יוֹלֶדֶת נָקֵבָה, שְׁנַאֲמַר: "אִשָּׁה כִּי תִזְרֶיעַ וְיֻלְּדָה זָכָר". תִּנּוּ רַבָּנָן: בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים — אִשָּׁה מְזַרְעַת תְּחִילָה יוֹלֶדֶת זָכָר, אִישׁ מְזַרְעֵי תְּחִילָה יוֹלֶדֶת נָקֵבָה, וְלֹא פִּירְשׁוּ חֻקִּים אֶת הַדָּבָר, עַד שֶׁבָּא רַבִּי צְדוֹק וּפִיֶּרְשׁוּ: "אֵלָּה בְּנֵי לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב בְּפָדוֹ אֲרָם וְאֵת יְדִנָּה בְּתוֹם" — תֵּלָה הַזְּכָרִים בְּנִקְבוֹת וּבְנִקְבוֹת בְּזָכָרִים.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

נדה לא, א ושי"ג.

68 ונחה עליו רוח ה' כו' והריחו

"ונחה עליו רוח הוי"ו": תיאורו של ישעיהו את המלך העתידי מזרעו של

And I will give grass in thy fields for thy cattle, and thou shalt eat and be satisfied

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 שאומר כל אדם בקי"ש

הנוסח שבכתב"ד זה של המאמר מסתיים במילים "שואמר כל אדם בקי"ש".

הערת קה"ת

ע"כ בבז"ב 633.

61 ובכל מאדך

"ובכל מאדך": קריאתה של קריאת שמע לאהוב את ה' בלי גבול; מסירות הנפש שמפנה מקום לדבר ה' בפיו של האדם.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62 ודברי אשר שמתי בפוך

בריתו של ה' עם השבים אליו: "ורוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפוך לא ימושו מפוך"; היא מתקיימת כשאדם אומר קריאת שמע במסירות נפש. (בהקשר: תנ"ך שטיינולץ)

Isaiah 59:21 ישעיהו נ"ט:כ"א

וְאֲנִי וְזֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אֶמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרִי אֲשֶׁר־שָׁמַעְתָּ בְּפִי לֹא־יָמוּשׁוּ מִפִּי וּמִפִּי יִרְעַךְ וּמִפִּי יִרְעַךְ אֶמַר ה' מִעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נט, כא.

פסוקה 11

63 האלקים יעננו בקול בקולו ש"מ

במעמד הר סיני, כאשר קול השופר הלך והתחזק, "משה דיבר והאלקים יעננו בקול". (בהקשר: תנ"ך שטיינולץ)

Exodus 19:19 שמות י"ט:י"ט

וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֹזֵק מְאֹד מִשָּׁה יִדְבַּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל:

And when the voice of the horn waxed louder and louder, Moses spoke, and G-d answered him by a voice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Berakhot 45a:8 ברכות מ"ה א:ח

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּיז: מִנֵּין שָׂאִין תְּמַתְּגִים רִשָּׁאִי לְהַגְבִּיהַ קוֹל יוֹתֵר מִן הַקּוֹרֵא, שְׁנַאֲמַר: "מִשָּׁה יִדְבַּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל", שָׂאִין תְּלֻמוּד לּוֹמֵר "בְּקוֹל", וְמָה תְּלֻמוּד לּוֹמֵר "בְּקוֹל" — בְּקוֹלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה.

R. Simeon b. Pazzi said : Whence is it that the translator is not permitted to raise his voice above that of the reader? As it is said, "Moses spoke, and G-d answered him by a voice" (Exod. xix. 19) — there was no need to say "by a voice" ; what, therefore, does the teaching "by a voice" tell us? By a voice [equal to that] of Moses

73 ומחוץ לפתח הוא ביי"ע

ההערה מפנה ליעל אור, p. 455, לעניין העולמות בריאה, יצירה ועשיה הנמצאים מחוץ לפתח.

הערת קה"ת
ראה יהל אור ע' תנה.

74 שהוא ענין יחוד אור ושמן ופתילה

לקוטי תורה מביא את הביאור לענין "רני ושמחי", "בת ציון": "אור ושמן ופתילה ... הכל ממשיכים גם למטה מטה", כדי להסביר כיצד נר חנוכה מאיר את החושך שלאחר שקיעת החמה. שם מצוות הנר מדברי חכמים ממשיכה "חן" אל "שחורה אני", ו"שחרות" נוספת היא ירידת המצוות אל הדברים הגשמיים: קרבנות של בעלי חיים, ציצית מצמר ותפילין מקלף.

הערת קה"ת
מובא בלקו"ת שה"ש ז, ג.

ישי, הקשור כאן למשיח.

Isaiah 11:2 ישעיהו י"א:ב'

וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חֵכֶמָה וּבִינָה רוּחַ עֲצָה וְגִבּוּרָה רוּחַ דָּעַת וְיִרְאַת ה'
And the spirit of the L-RD shall rest upon him, The spirit of wisdom and understanding, The spirit of counsel and might, The spirit of knowledge and of the fear of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י יא, ב. ג.

69 והריחו

"והריחו ביראת הוי": למילה "והריחו" יש משמעות הן של "להשרות בו השראה" והן של "לגרום לו להריח"; הוא ישפוט לא על פי מה שענינו רואות או אוזניו שומעות, אלא באמצעות חוש הדומה לחוש הריח.
(בהקשר: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 11:3 ישעיהו י"א:ג'

וְהָרִיחוּ בִּירְאָת ה' וְלֹא-לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוֹט וְלֹא-לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ יוֹכִיחַ:
And his delight shall be in the fear of the L-RD; And he shall not judge after the sight of his eyes, Neither decide after the hearing of his ears

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70 על פתח הבית מבחוץ

חכמים לימדו שמצוות נר חנוכה היא להניחו בפתח הבית, מבחוץ.

Shabbat 21b:8-9 שבת כ"א ב-ח-ט'

תנו רבנן: נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ. אם היה דר בעליה — מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים. ובשעת הסכנה — מניחה על שלחנו ודיו. אמר רבא: צריך נר אחרת להשתמש לאורה. ואי איכא מדורה — לא צריך. ואי אדם חשוב הוא — אף על גב דאיכא מדורה צריך נר אחרת.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

71 פתחו לי שערי צדק

המשורר, שניצל ממות, מבקש: "פתחו לי שערי צדק" — שערי המקדש — כדי להודות: כאן הפתח הוא צדק, מלכות, השער לעולמות התחתונים.
(בהקשר: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 118:19 תהילים קי"ח:י"ט

פֶּתַח לִי שְׁעַר צֶדֶק אֲבֹאֲכֶם אֲוֶה קָה:

Open to me the gates of righteousness; I will enter into them, I will give thanks unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיח, יט.

72 וצדקתך ירננו

"ישירו על צדקך": השירה מגיעה אל צדק, ה"פתח", מלכות.

Psalms 145:7 תהילים קמ"ה:ז'

זְכֹר רַב־טוֹבָה יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יִרְנְנוּ:

They shall utter the fame of Thy great goodness, And shall sing of Thy righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, ז.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY-NC 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Eighteen Treatises from the Mishna (Public Domain); Pri Etz Chaim (Public Domain); Shaar Maamarei Rashbi (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daf Shevui (CC0); Wikisource (CC-BY-SA); Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. בתי כנסת, מוסדות חינוך ומפעלים ללא כוונת רווח רשאים להעתיק, להדפיס ולהפיץ אותה בחופשיות, ולבקש תרומות לכיסוי עלות ההדפסה; אסור למכור אותה לעולם. יש לציין את הוצאת קה"ת ואת <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/> ואת [likuteitorah.com](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של [likuteitorah.com](https://www.likuteitorah.com) בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://www.likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מיום חנימי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/10/](https://www.likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/10/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק